

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Яна Хаоцзіня

**«Вдосконалення технічної підготовки кваліфікованих борців на основі
індивідуально-типологічних характеристик»
на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт**

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на кафедрі спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України 14 вересня 2026 року Яном Хаоцзінем було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації на тему: «Вдосконалення технічної підготовки кваліфікованих борців на основі індивідуально-типологічних характеристик» та її обговорення (науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Леся КОРОБЕЙНИКОВА).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту було прийнято рішення надати здобувачу Яну Хаоцзіню позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Сучасний етап розвитку спортивної боротьби характеризується постійним зростанням вимог до рівня техніко-тактичної підготовленості спортсменів, що зумовлено інтенсифікацією змагальної діяльності, змінами правил змагань, підвищенням динамічності сутичок та збільшенням варіативності техніко-тактичних дій.

В умовах сучасної греко-римської боротьби результативність спортсмена визначається не лише обсягом технічного арсеналу, а насамперед здатністю ефективно реалізовувати найбільш доцільні техніко-тактичні дії у змінних умовах сутички, швидко адаптуватися до стилю суперника та приймати оптимальні рішення в умовах дефіциту часу й інформаційної невизначеності. У зв'язку з цим технічна підготовленість розглядається як одна з провідних складових спортивної майстерності борців, яка забезпечує ефективність змагальної діяльності та досягнення високих спортивних результатів.

Одним із провідних напрямів сучасних наукових досліджень у єдиноборствах є аналіз структури та змісту змагальної діяльності спортсменів. У

науковій літературі встановлено, що ефективність виступу борців значною мірою залежить від результативності техніко-тактичних дій, здатності до варіативного використання технічного арсеналу, своєчасності атакуювальних і захисних дій, а також стабільності реалізації технічних прийомів упродовж усього поєдинку.

Сучасні тенденції розвитку спортивної боротьби свідчать про зростання ролі активного стилю ведення сутички, підвищення інтенсивності атакуювальних дій та необхідність швидкої перебудови техніко-тактичної поведінки відповідно до змагальної ситуації. Саме тому аналіз змагальної діяльності виступає науково обґрунтованою основою вдосконалення системи спортивної підготовки борців та визначення пріоритетних напрямів розвитку їх технічної майстерності.

У сучасній системі спортивної підготовки дедалі більшого значення набуває індивідуалізація тренувального процесу як один із провідних напрямів підвищення ефективності підготовки кваліфікованих спортсменів. Загальні підходи до побудови навчально-тренувального процесу поступово втрачають ефективність, оскільки не забезпечують повного врахування індивідуальних можливостей спортсменів, особливостей їх адаптації до навантажень та специфіки реалізації техніко-тактичних дій у змагальних умовах. У зв'язку з цим у сучасних дослідженнях значна увага приділяється пошуку підходів до диференціації та індивідуалізації підготовки спортсменів на основі морфофункціональних, психофізіологічних, когнітивних та психологічних характеристик.

Особливого значення у спортивній боротьбі набувають індивідуально-типологічні характеристики спортсменів, які визначають особливості функціонування нервової системи, сенсомоторної регуляції, когнітивної переробки інформації та поведінкових реакцій. До таких характеристик належать швидкість сенсомоторних реакцій, рухливість і сила нервових процесів, рівень функціональної асиметрії, особливості антиципації, стресостійкість, здатність до саморегуляції та когнітивного контролю.

Встановлено, що саме ці показники значною мірою обумовлюють ефективність прийняття рішень у поєдинку, швидкість реагування на дії суперника, стабільність виконання технічних прийомів та здатність спортсмена адаптуватися до змінних умов змагальної діяльності.

Водночас аналіз сучасних наукових досліджень свідчить, що проблема взаємозв'язку між індивідуально-типологічними характеристиками спортсменів та рівнем їх технічної підготовленості вивчена недостатньо повно.

Це обумовлює необхідність проведення досліджень, спрямованих на визначення структури взаємозв'язків між показниками технічної підготовленості та індивідуально-типологічними характеристиками спортсменів, а також наукове обґрунтування і розробку програми вдосконалення технічної підготовки

кваліфікованих борців греко-римського стилю з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

Представлена до розгляду дисертаційна робота Яна Хаоцзіня спрямована на теоретичне та практичне вирішення викладених вище проблем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. за темою 2.6 «Науково-методичний супровід тренувальної та змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів у єдиноборствах та силових видах спорту» (номер державної реєстрації 0121U108940). Внесок здобувача, як співвиконавця теми, полягав у проведенні аналізу сучасних науково-методичних підходів до технічної підготовки борців греко-римського стилю; дослідженні структури змагальної діяльності, рівня технічної підготовленості та індивідуально-типологічних характеристик кваліфікованих спортсменів; розробці та експериментальній перевірці ефективності програми вдосконалення технічної підготовленості на основі врахування індивідуально-типологічних характеристик; узагальненні, статистичній обробці та інтерпретації отриманих теоретичних і емпіричних даних..

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягала в тому, що:

- теоретико-методичне обґрунтовано і розроблено програму вдосконалення технічної підготовленості кваліфікованих борців греко-римського стилю, побудовану на основі індивідуально-типологічних характеристик спортсменів, яка передбачає диференційований добір засобів і методів тренування залежно від швидкості сенсомоторних реакцій, рівня психічної стабільності та характеру поведінкових реакцій;
- визначено структуру взаємозв'язків між показниками технічної підготовленості та комплексом індивідуально-типологічних характеристик кваліфікованих борців греко-римського стилю, що включає сенсомоторно-реактивний, функціонально-координаційний та когнітивно-регуляторний фактори, які обумовлюють ефективність виконання техніко-тактичних дій;
- сформовано модельні характеристики техніко-тактичної підготовленості кваліфікованих борців греко-римського стилю з урахуванням сучасних тенденцій змагальної діяльності;

Доповнено та розширено:

- наукові уявлення про рівень та структуру індивідуально-типологічних характеристик (сенсомоторних, функціональних, когнітивних і психологічних) кваліфікованих борців греко-римського стилю;
- дані про сучасну структуру та зміст змагальної діяльності у греко-римській боротьбі, зокрема щодо результативності борців, структури техніко-тактичних дій та часових особливостей сутички;

- уявлення про організацію технічної підготовки кваліфікованих борців греко-римського стилю в межах підготовчого періоду з урахуванням етапної структури, мезо- і мікроциклів;

- дані щодо ефективності застосування індивідуалізованого підходу до спортивної підготовки кваліфікованих борців греко-римського стилю.

Практичне значення роботи полягало в тому, що полягає у розробці та науковому обґрунтуванні програми вдосконалення технічної підготовленості кваліфікованих борців греко-римського стилю на основі врахування їх індивідуально-типологічних характеристик, що дозволяє підвищити ефективність техніко-тактичної діяльності спортсменів у процесі тренувальної та змагальної діяльності.

Розроблена програма передбачає диференційований підхід до добору засобів і методів підготовки залежно від рівня розвитку сенсомоторних реакцій, функціональної рухливості нервових процесів, стресостійкості, когнітивних особливостей та характеру поведінкових реакцій спортсменів, що сприяє більш ефективному вдосконаленню складних компонентів технічної майстерності, підвищенню варіативності техніко-тактичних дій і результативності їх реалізації у поєдинку.

Практичну цінність також мають сформовані модельні характеристики техніко-тактичної підготовленості борців греко-римського стилю, результати аналізу структури сучасної змагальної діяльності та визначені взаємозв'язки між показниками технічної підготовленості й індивідуально-типологічними характеристиками спортсменів, які можуть використовуватися для оптимізації тренувального процесу, побудови індивідуальних профілів борців, удосконалення системи контролю технічної підготовленості та прогнозування ефективності змагальної діяльності.

Результати дисертаційних досліджень впроваджено у практику тренувального процесу ДЮСШ «Олімпієць» (м. Київ, 3 травня 2026 р.), спортивного клубу «Славія Скіф» (м. Київ, 6 травня 2026 р.) та в освітній процес кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту НУФВСУ (м. Київ, 5 червня 2026 р.) про що свідчать відповідні акти впровадження.

Теоретичне значення отриманих результатів. Оцінюючи результати фундаментальних робіт з даного наукового напрямку, було виявлено сучасні підходи, що підкреслюють вирішальні чинники ефективної реалізації техніко-тактичних дій, а це не стільки швидкість простої реакції, скільки якість перцептивно-когнітивної обробки інформації, що включає антиципацію, селекцію значущих сигналів та формування адекватної рухової відповіді. Отже, психофізіологічні чинники виступають системоутворюючою основою технічної підготовленості у спортивній боротьбі, визначаючи здатність спортсмена

адаптуватися до змінних умов поєдинку, ефективно використовувати техніко-тактичний арсенал та досягати високого рівня змагальної результативності.

Представлені в дисертаційній роботі системний та комплексний підходи до поставленої проблеми можуть стати методичною основою для подальшої розробки проблематики із деталізацією теоретичних положень і результатів досліджень для впровадження в науково-дослідну роботу в спеціалізованих закладах вищої освіти спортивного профілю та науково-дослідних інститутах і лабораторіях для спортсменів різної кваліфікації, віку та статі.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені в дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням та обґрунтовані наведеними даними згідно з результатами дослідження. Розв’язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв’язаних сучасних валідних методів дослідження.

Отримані результати дослідження базуються на інформативних методах та фактичному матеріалі, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечено значним обсягом дослідження, тривалістю дослідження, кількістю випробовуваних, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів математичного опрацювання матеріалів.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковано в наукових журналах та представлено в тезах на науково-практичних конференціях різного рівня. В опублікованих наукових працях зі співавторами дисертант самостійно виконав експериментальну частину дослідження та проаналізував отримані результати.

Наукові результати дисертації висвітлено у 8 наукових публікаціях, серед яких 4 статті у наукових фахових виданнях України та 4 публікації апробаційного характеру у матеріалах науково-практичних конференцій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення результатів досліджень оприлюднені на науково-практичних конференціях з питань фізичного виховання та спорту, серед яких:

VII Всеукраїнська науково електронна конференція з міжнародною участю *Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб’єктів спортивної діяльності* «Особливості технічної підготовки кваліфікованих борців» (Київ : НУФВСУ, 2024).

XVII Міжнародна конференція молодих вчених *Молодь та олімпійський рух «Динаміка психофізіологічного стану у єдиноборців високої кваліфікації»* (Київ, 2024 р. НУФВСУ).

XXV Міжнародна науково-практична конференції *Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи «Техніко-тактичні чинники успішності в сучасній спортивній боротьбі»* (Харків, 2025).

XXII Міжнародна наукова конференції *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та одноборств у закладах вищої освіти «Сучасні підходи до оцінювання технічної підготовленості борців»* (Харків, 2026).

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Мету та завдання дослідження було сформульовано із науковим керівником. Автором самостійно здійснено аналіз літературних джерел, даних мережі Інтернет та передового досвіду. Також здобувач самостійно виконав пошук нових шляхів щодо розробки та експериментальної перевірки програми вдосконалення технічної підготовленості кваліфікованих борців греко-римського стилю на основі врахування їх індивідуально-типологічних характеристик з метою підвищення ефективності змагальної діяльності. Дослідив новітні зміни у структурі та особливостях проведення змагальної діяльності, рівень технічної підготовленості та індивідуально-типологічних характеристик кваліфікованих борців греко-римського стилю.

Усі розділи власних досліджень, висновки та аналіз отриманих результатів дисертації оформлені автором самостійно. Здобувачем сформульовано висновки, які повністю відповідають поставленим завданням. Дисертантом підготовлено матеріали для наукових публікацій та для впровадження наукових розробок у практику.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам МОН України. Побудова – логічна. Адекватно використано наукові терміни. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота Яна Хаоцзіня «Вдосконалення технічної підготовки кваліфікованих борців на основі індивідуально-типологічних характеристик» є завершеним науковим дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію Яна Хаоцзіня на тему: «Вдосконалення технічної підготовки кваліфікованих борців на основі індивідуально-типологічних характеристик» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою

дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, а також за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення, вважаємо, що робота є актуальною, виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну, практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, нове розв'язання актуального наукового завдання щодо наукового обґрунтування, розробки та експериментальної перевірки програми вдосконалення технічної підготовленості кваліфікованих борців греко-римського стилю на основі врахування їх індивідуально-типологічних характеристик з метою підвищення ефективності змагальної діяльності, адекватно поставленій меті та містить висновки, які відповідають завданням. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою присудження здобувачу Яну Хаоцзіну ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Комісія рекомендує вченій раді НУФВСУ утворити разову спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації Яна Хаоцзіна з метою присудження йому ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Юрій РАДЧЕНКО, доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Димитро ШТАНАГЕЙ, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

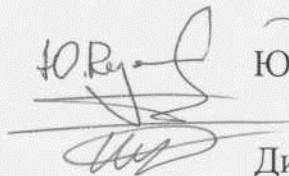
рецензент: Світлана ФЕДОРЧУК, кандидат біологічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Жаннета КОЗІНА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри олімпійського і професійного спорту, спортивних ігор та туризму Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

опонент: Леонід ПОДРІГАЛО, доктор медичних наук, професор, професор кафедри медико-біологічних дисциплін Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького.

Висновок підготувала комісія у складі:

д.фіз.вих., доцент

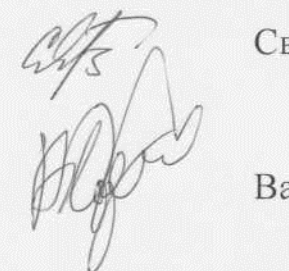
Юрій РАДЧЕНКО

к.фіз.вих., доцент

Димитро ШТАНАГЕЙ

к.б.н., старший
дослідник

Світлана ФЕДОРЧУК

голова засідання,
д.фіз.вих., професор

Валентин ОЛЕШКО

Підписи Юрія РАДЧЕНКА, Димитра ШТАНАГЕЯ, Світлани ФЕДОРЧУК, Валентина ОЛЕШКО засвідчую

